

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΜΕ ΠΥΞΙΔΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΗ ΛΟΓΙΚΗ

Το κείμενο αυτό αποτελεί εκδήλωση αγωνίας για τις δυσμενείς εξελίξεις που διαγράφονται στα ΑΕΙ μετά την αναταραχή της περσινής περιόδου. Οι χειρισμοί του ΥΠΕΠΘ και οι ανεπαρκείς ή άστοχες προτάσεις αλλαγών που τελικά παρουσίασε ύστερα από μια παρατεταμένη προσπάθεια υπόσκαψης του κύρους των πανεπιστημιακών και των πανεπιστημίων, έχουν δημιουργήσει το ακριβώς αντίθετο κλίμα, από αυτό που θα χρειαζόταν μια σοβαρή και συναινετική μεταρρυθμιστική προσπάθεια.

Οι κίνδυνοι που διαγράφονται είναι δύο: (α) να επιδεινωθούν άμεσα και ραγδαία οι ενδοπανεπιστημιακές σχέσεις και οι ηθικές προϋποθέσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας, (β) να επικρατήσει η λογική «να μην αλλάξει τίποτα», γεγονός που θα οδηγήσει με μαθηματική ακρίβεια στην κατάρρευση του δημόσιου Πανεπιστήμιου.

Θέλουμε να προλάβουμε το πρώτο και γι' αυτό πρέπει να αποτρέψουμε το δεύτερο. Για τούτο προτείνουμε τα βασικά θέματα και τα βήματα μιας ρεαλιστικής μεταρρυθμιστικής στρατηγικής που θα στηρίζεται στην κοινή λογική και στην κοινή μας εμπειρία. Τα θέματα παραπέμπουν σε μια συγκροτημένη μεταρρυθμιστική «φιλοσοφία» ποιοτικής αναβάθμισης του Δημόσιου Πανεπιστήμιου. Τα προτεινόμενα βήματα αποτελούν ενιαίο σύνολο μιας διαδρομής που πρέπει να ξεκινήσει εδώ και τώρα, χωρίς εκπτώσεις και δολιχοδρομίες.

Σκοπός της πρωτοβουλίας που ξεκινάει από τους ίδιους τους πανεπιστημιακούς είναι να δώσει φωνή σε ένα μεγάλο μέρος της πανεπιστημιακής κοινότητας που συμμερίζεται τις ίδιες αγωνίες πέρα και πάνω από τις πολιτικές και ιδεολογικές επιλογές του καθενός / καθεμιάς.

1. Ποιοτικά αναβαθμισμένο Δημόσιο Πανεπιστήμιο

Ο στόχος της μεταρρύθμισης πρέπει να είναι η ποιοτική αναβάθμιση του Δημόσιου Πανεπιστήμιου και η ενδυνάμωση της παρουσίας του στον ευρωπαϊκό και διεθνή εκπαιδευτικό και ερευνητικό χώρο.

Ο στόχος αυτός είναι εξαιρετικά κρίσιμος στην παρούσα περίοδο. Σημαίνει ότι η αναβάθμιση του Δημόσιου Πανεπιστήμιου αποτελεί στρατηγική εθνική επιλογή, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα δομικά προβλήματα απασχόλησης (ιδίως των νέων), παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας και επιτυχούς μετάβασης στην νέα κοινωνία της γνώσης.

Το ελληνικό Πανεπιστήμιο υφίσταται σήμερα τις επιπτώσεις αυτών των εθνικών δυσκολιών. Ωστόσο, από μέρος του προβλήματος πρέπει να γίνει κλειδί της λύσης. Το κλειδί είναι η επένδυση στη γνώση και στον άνθρωπο.

2. Ιδιωτικά και μη κερδοσκοπικά Πανεπιστήμια; Η συσκότιση ενός προβλήματος

Μπορεί να υπάρχουν διαφορετικές αντιλήψεις, τόσο σε επίπεδο αρχής όσο και σε επίπεδο σκοπιμότητας, ως προς την προοπτική ίδρυσης ιδιωτικών ή μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων. Κοινή όμως είναι η αντίληψη ότι αποτελούν περιθωριακό ζήτημα έναντι του στοιχήματος της ποιοτικής αναβάθμισης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο θα κριθεί στο χώρο του Δημόσιου Πανεπιστήμιου.

Η εμμονή και η φλυαρία για τα ιδιωτικά πανεπιστήμια συσκοτίσε το πρόβλημα, καθυστέρησε τη σωστή εστίαση του, τροφοδότησε μύθους που αγνοούν τη διεθνή πανεπιστημιακή πραγματικότητα.

Ο δημόσιος χαρακτήρας της εκπαίδευσης δεν κινδυνεύει από την ύπαρξη ιδιωτικών σχολών αλλά από την κατάρρευση του δημόσιου πανεπιστημίου.

Εν τω μεταξύ, εξελίσσεται και επιδεινώνεται η «ιδιωτικοποίηση» του εκπαιδευτικού συστήματος, με τη μορφή της αυξανόμενης δαπάνης που καταβάλλουν οι οικογένειες για την εκπαίδευση των παιδιών τους. Αυτή η «υπαρκτή ιδιωτικοποίηση», είναι οικονομικά δυσβάσταχτη και ταυτόχρονα οξύνει τις κοινωνικές ανισότητες. Η ελληνική κοινωνία δεν πρέπει να συμβιβαστεί με αυτή την κατάσταση.

3. Χρηματοδότηση

Δημόσια χρηματοδότηση και μεταρρύθμιση προχωρούν συνδυασμένα. Καμμία μεταρρύθμιση δεν μπορεί να γίνει, ούτε καν να ξεκινήσει χωρίς τη γενναία αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης του Πανεπιστημίου.

Και αντιστρόφως, αν η αύξηση της χρηματοδότησης δεν συνδυαστεί με την μεταρρύθμιση, θα χαθεί στη σημερινή μιζέρια.

Διεκδικούμε τη γενναία αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης, στη βάση ενός συγκεκριμένου στρατηγικού σχεδίου ανά ΑΕΙ, με απολογιστικό έλεγχο στη διαχείριση των οικονομικών, κοινωνική λογοδοσία και στοχευμένη αξιολόγηση.

4. Αυτοδιοίκηση των ΑΕΙ

Τα ΑΕΙ δεν μπορούν να διοικούνται από την Οδό Μητροπόλεως. Η αναβάθμιση του Δημόσιου Πανεπιστημίου δεν είναι δυνατή υπό το σημερινό καθεστώς ασφυκτικού εναγκαλισμού από το κράτος και το ΥΠΕΠΘ, ούτε υπό το πνεύμα της παράλογης ομοιομορφίας που εξισώνει εξαιρετικά ανόμοιες καταστάσεις Πανεπιστημίων, Σχολών, Τμημάτων, όπως επίσης και επιστημονικών κλάδων. Δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστούν τα ίδια μέτρα π.χ. στην Ιατρική, το Πολυτεχνείο και τα Πανεπιστήμια Κοινωνικών επιστημών.

Ζητάμε να εκφραστούν ελεύθερα οι διαφορετικότητες. Ζητάμε την κατοχύρωση της ουσιαστικής και πλήρους διοικητικής, οικονομικής και ακαδημαϊκής αυτοδιοίκησης. Θα πρέπει παράλληλα, να θεσμοθετηθούν μέτρα διαφάνειας, αξιολόγησης και ανοιχτών διαδικασιών ώστε να μην εξελιχτεί η αυτοδιοίκηση σε «ακαδημαϊκή φεουδαρχία».

5. Στοχευμένη Αξιολόγηση

Θεωρούμε την αξιολόγηση εργαλείο της στρατηγικής αναβάθμισης καθενός ΑΕΙ χωριστά και του Δημόσιου Πανεπιστημίου συνολικά. Η αξιολόγηση πρέπει να γίνει εργαλείο διασφάλισης της ποιότητας των σπουδών. Είμαστε αντίθετοι στις απόπειρες να εξελιχθεί η αξιολόγηση σε μέσο «τιμωρίας» ΑΕΙ ή των πανεπιστημιακών. Παρακολουθούμε επίσης με ανησυχία τις παρενέργειες που διεθνώς έχει δημιουργήσει μια αναπτυσσόμενη «βιομηχανία αξιολογήσεων» που χάνει τον στόχο και παράγει περισσότερη γραφειοκρατία παρά βελτίωση.

Ζητάμε την καθιέρωση ενός αξιόπιστου και αποδεκτού συστήματος αξιολόγησης και πιστοποίησης που να αξιοποιεί τόσο τη θετική όσο και την αρνητική διεθνή εμπειρία, ενώ ταυτόχρονα θα λαμβάνει υπόψη και τις επικρατούσες συνθήκες λειτουργίας των ΑΕΙ στη

χώρα μας (χρηματοδότηση, υποδομές, θεσμικό πλαίσιο, κλπ). Προτείνουμε ένα ποιοτικό, μη μηχανιστικό, σύστημα αξιολόγησης το οποίο, όχι μόνο θα καταγράφει το πανεπιστημιακό έργο, αλλά και θα ενθαρρύνει τη «δύσκολη» γνώση έναντι της ευκολίας και της ρουτίνας.

Η αξιολόγηση πρέπει να αποφύγει την παγίδα της ομοιομορφίας και να διαφοροποιείται ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες των επιμέρους επιστημονικών κοινοτήτων και πειθαρχιών.

Το κάθε ΑΕΙ πρέπει να λογοδοτεί δημοσιεύοντας ετήσιο απολογισμό και να υποβάλλεται σε αξιολόγηση από περισσότερους του ενός έμπειρους και ανεξάρτητους αξιολογητές. Η κοινωνία που χρηματοδοτεί τα πανεπιστήμια έχει δικαίωμα να γνωρίζει την απόδοσή τους.

6. Σύνδεση διδασκαλίας και έρευνας

Κομβικό σημείο για την ουσιαστική βελτίωση των σπουδών στα ΑΕΙ είναι η ενίσχυση της έρευνας και η θεσμοθέτηση ενός ανεξάρτητου Εθνικού Συμβουλίου για την Έρευνα.

Η εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει εδώ και τώρα να επανακτήσει την αξιοπιστία και τη σοβαρότητά της, να αποκτήσει χαρακτήρα σεμιναριακό, εξατομικευμένο, να συνδέεται με την έρευνα και να εθίζει τους φοιτητές στην ερευνητική λογική αντί στην αποστήθιση που αποτελεί την «πληγή» του συνολικού εκπαιδευτικού συστήματος. Τα μαζικά αμφιθέατρα δημιουργούν μαζικούς φοιτητές, και άκριτη δράση. Η αλλαγή του κλίματος στο Πανεπιστήμιο θα προέλθει μέσα από την αναβάθμιση του ακαδημαϊκού κλίματος, μέσα από την αλλαγή των νοοτροπιών που πλάθονται στην εκπαιδευτική διαδικασία.

7. Όχι κομματικές παρεμβάσεις

Το Δημόσιο Πανεπιστήμιο δεν υποφέρει μόνο από τον ασφυκτικό κρατικό εναγκαλισμό, αλλά και από τον «υπόγειο» και αδιαφανή παρεμβατισμό των κομμάτων, που εκδηλώνεται στις εκλογικές διαδικασίες των πρωτάνεων και των προέδρων και πραγματοποιείται μέσω της εργαλειοποίησης των συνδικαλιστικών παρατάξεων.

Η συμμετοχή των φοιτητών είναι αδιαπραγμάτευτη κατάκτηση αλλά πρέπει να εξυγιανθεί και να αποκτήσει το αυθεντικό δημοκρατικό περιεχόμενο.

Το πρώτο βήμα είναι να συμμετέχουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες στο σύνολό τους στις εκλογές για την ανάδειξη των πανεπιστημιακών αρχών και η ψήφος τους να μετράει στο τελικό αποτέλεσμα, ανάλογα με το ποσοστό της συμμετοχής τους.

8. Συγγράμματα

Ζητάμε να καταργηθεί το γενικευμένο καθεστώς του μοναδικού συγγράμματος. Παράλληλα, ζητάμε να εξασφαλιστεί δωρεάν πρόσβαση στο Διαδίκτυο και στις ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες για όλους τους φοιτητές και τις φοιτήτριες, όπως και για όλη την ακαδημαϊκή κοινότητα. Ζητάμε να αξιοποιηθούν, να αναβαθμιστούν και να υποστηριχθούν οι τεχνολογικές – ψηφιακές υποδομές των ΑΕΙ και να ενισχυθούν οι ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες

9. Όχι στη βία και στην ανομία

Το Δημόσιο Πανεπιστήμιο γίνεται συστηματικά πλέον θέατρο εκδηλώσεων βανδαλισμών, βίας ή απειλής βίας και περιορισμού της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών. Η αυθεντική έννοια του πανεπιστημιακού ασύλου συχνά παραβιάζεται.

Υποστηρίζουμε την αλλαγή της νομοθεσίας για το άσυλο και την ανάληψη της ευθύνης από τις πανεπιστημιακές αρχές. Υποστηρίζουμε επίσης την δέσμια υποχρέωση των υπεύθυνων πανεπιστημιακών οργάνων να προσφεύγουν στις αρμόδιες δημόσιες αρχές στις περιπτώσεις παρανομιών, κλοπών, βανδαλισμών, κλπ. Τα πανεπιστήμια οφείλουν, επί τέλους, να αναλάβουν τα ίδια υπεύθυνα και αποτελεσματικά, την ευθύνη της διαφύλαξης της περιουσίας τους και την περιφρούρηση της απρόσκοπτης λειτουργίας τους.

Έκκληση

Κάνουμε έκκληση στις πολιτικές δυνάμεις να κινηθούν εδώ και τώρα για την ποιοτική αναβάθμιση των ΑΕΙ, γιατί διαφορετικά το Δημόσιο Πανεπιστήμιο θα απαξιωθεί δραματικά.

Η μεταρρύθμιση του Πανεπιστημίου δεν πρέπει να παραπεμφθεί στις καλένδες των κομματικών σχεδιασμών ούτε να θυσιαστεί για να αποφευχθεί το κομματικό κόστος. Το κόστος της κοινωνίας από τη μη μεταρρύθμιση θα είναι πολύ μεγαλύτερο.

Κάνουμε έκκληση σε όλους / όλες τους / τις συναδέλφους να αναλάβουν το προσωπικό μερίδιο ευθύνης, να ενεργοποιηθούν, να συμβάλουν με προτάσεις αλλά και με την προσωπική τους στάση, να αναχαιτίσουν τον υφέρποντα εκφυλισμό των πανεπιστημιακών σχέσεων.

***Πρωτοβουλία Πανεπιστημιακών
για τη Μεταρρύθμιση στην Ανώτατη Εκπαίδευση***